

as urfolkspolitikk

SPECIALRAPPORTØR:

FNs Spesialrapportør James Anaya ledet konferansen som innbefattet høringer av urfolksrepresentanter fra USAs sydveststater. Konferansen var del av spesialrapportørens offisielle besøk til USA som pågikk i perioden 23. april til 4. mai 2012.

(Foto: Øyvind Ravna)

erklæring, bl.a. artikkel 8 og 11, mener Ravna.

Atombomber

På konferansen i Tucson ble også atomprøvesprengningene i det sydvestlige USA tatt opp. På 1940-tallet ble landområdene til urfolket i sydveststatene valgt ut for å teste USAs første atombomber.

– Urangruvedrift, noe som pågår både i USA og Canada i dag, er knapt særlig bedre, og virksomheten krenker utvilsomt flere bestemmelser i urfolkskerklæringen, bl.a. artikkel 26 og 27 om landrettigheter, idet urfolket er fratatt herredømmet og deltakelse i styring over egne landområder, samtidig som virksomhetene det her er snakk om, i stor grad kan være helseskadelig, sier Ravna.

I denne sammenheng kan også oljevirkksomhet som truer elvene og grunnvannsreservoarene til urfolk i Montana og Dakota, og ikke minst i Alberta-provinsen i Canada, hvor også Norge deltar

gjennom Statoils engasjement, nevnes.

– Den systematiske ødeleggelsen av urfolks landområder tross massive protester fra urfolkene, i alle fall i Canada, må kunne karakteriseres som folkerettsstridig, sier Ravna.

Vannmangel

James Anaya får med andre ord nok å henge fingrene i.

Også vann er en stor mangelvare i store deler av det vestlige USA, og på konferansen i Tucson var det også en rekke beretninger, ikke bare om konflikter om tilgangen til denne ressursen, men også om elver og vannveger som er helt avgjørende for å drive jordbruk, som er blitt kanalisert utenom reservatområdene.

Et annet problem er en hårdhendt og ensartet overvåking av grensen mot Mexico, bl.a. som følge av krigen mot narkotika. Urfolk og i særdeleshet de som har fått sine landområder delt opp av statsgrenser, har ifølge FNs urfolkskerklæring artikkel 36,

rett til å opprettholde og utvikle kontakter, relasjoner og samarbeid, inkludert aktiviteter for åndelig, kulturelle, politiske og økonomiske formål, med sine egne medlemmer samt andre folkeslag på tvers av landegrensene.

På konferansen i Tucson var det en rekke beretninger om brudd på denne bestemmelsen overfor apacher og folk i andre av de sydvestlige stammene i USA, som ofte har slekt og kontakter på den andre siden av grensen til Mexico.

Lav levestandard

De vanskelige sosiale og økonomiske forholdene preger mange urfolkssamfunn. I de fleste reservatene ligger levestandarden langt under gjennomsnittet for befolkningen i USA, hvor innlagt vann er luksus og campingvogn-er og andre «hus» på hjul er en del av bildet. Ulikhetene blir således svært synlige i et rikt land med vestlig levestandard.

Ravna viser til at den engelske avisa The Guardian 22. april 2012

skrev at mange av landets urfolk bor i føderalt anerkjente reservatområder; hvor problemene med fattigdom, arbeidsledighet, alkoholisme, høy selvmordsrate, incest og andre sosiale problemer, er store. Avisa viser også til at det er stor mangel på kunnskap blant vanlige amerikanere for urfolks levekår.

Han viser også til at James Anaya etter nesten to uker med besøk på reservater, urfolkssamfunn i Alaska og Hawaii, og hos «First Nations» som bor i byene, den 4. mai uttaler til avisa:

«Det er en rasistisk diskriminering som de føler er både systematisk, og som i konkrete tilfeller pågår helt ned på individnivå».

Rasisme

Anaya peker også på at; «rasismen er til stede hele veien, fra de overordnede relasjonene mellom statlige myndigheter og stammene, ned til lokale forhold slik som utdanning. Dette gjenspeiles for eksempel i behandlingen urfolksbarn opple-

ver i skolen, både fra sine jevnaldrende elever og fra lærere, så vel som det pedagogiske systemet selv, skolens pensum og undervisning».

Det er også diskriminering at urfolk gjennomgående er usynliggjort, mener Anaya, noe som ofte gjenspeiles av fravær av omtale i media. At den engelske avisa The Guardian har gitt Anayas undersøkelser i USA større plass enn amerikanske aviser, understreker dette.

Systematisk diskriminering er forbudt i folkeretten, både i FNs verdenserklæring om menneskerettigheter, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og FNs urfolkskerklæring.

leif@sagat.no